

חינוך בפרשה - נח

מה חשוב באמת?

פרשת בראשית סיימה בפסוק חתום, וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'! במה מצא חן? כיצד? דרש הג"ר יהודה צדקה שיש לחבר סוף פרשה קודמת - לתחילת פרשתנו, וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה' - אֱלֹהֵי תוֹלְדֵי נֹחַ. ה' אהב את נח כי השקיע בתולדותיו. "חינוך" חכמה עמוקה ומסועפת שדורשת המון סייעתא דשמיא. מה חשוב, ומה פחות...

מפקח חינוכי ביקר בתלמוד תורה, ובשיחה עם המנהל ביקש לראות גליוני ציונים. המנהל התהדר ואמר "ברוך השם, אנו מוסד בהצטיינות! יראו עיניך כי רף הציונים אצלנו גבוה מאוד!". אכן, המפקח ראה ממוצעי הציונים שגבוהים בהרבה מהמקובל, והתעניין כיצד זוכים לכך?

"מידי רבועון אנו מקיימים אספת צוות, ומזהים תלמידים נמוכים שאינם משיגים רמה מצופה. מזמינים את הוריהם ל'שיבה פדגוגית', ומודיעים על הרחקתם מהתלמוד תורה שלנו, המצטיין".

המפקח האזין בדממה, שקל את דבריו, והשיב "כבוד המנהל! אמרת לי 'ברוך השם, אנו מוסד בהצטיינות'. אציע לך להשמיט 'שם שמים' מדברך. וכי הקב"ה מרוצה ממך שמסלק תלמידים משום אינם פְּרִי-הַקִּי להצטיינות? האם 'סילוק וטיהור' היא הדרך להביא מוסד להצטיינות? ברור ששואפים להישגים, אך בהריגת חולים וקשישים לא נחשב מדינה בריאה...".

אנשי דור הפלגה ביקשו לבנות עיר ומגדל שראשו בשמים. הם מרדו מתוך שפע שהקב"ה ברח את לנח ובניו בצאתם מהתיבה. בני האדם התרבו כדברי חז"ל (פרקי דרבי אליעזר פכ"ד) הולידו בניהם ששה ששה! רכושם התרבה כמו ששנינו (ספרי עקב) "אנשי דור ההפלגה מרדו בהקב"ה מתוך שביעה, שנא' וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שָׁפָה אֶחָת וּגּו' וַיִּמָּצְאוּ בְקָעָה וּגּו' וַיֵּשְׁבוּ שָׁם, אין 'שיבה' האמורה כאן אלא אכילה ושתייה, היא גרמה להם". שפע גרר פשע.

השאפתנות וההישגיות הביאו לזילות בחיי אדם, אמרו חז"ל (פרד"א שם) "אם נפל אדם ומת לא היו שָׁמִים לבם עליו, ואם נפלה לְבָנָה אחת היו יושבים ובוכין"! לְבָנָה היתה חשובה מחיי אדם! נכון, הלבנים לובנו בעמל רב, אך מאין האטימות בְּמוֹת אנשים? סדרי העדיפויות השתבשו! "המטרה" חשובה מחיי האנשים?

בס"ד איכשר דרא. רבבות חוסים באהלי התורה, כ"י. ישיבות פורחות, ראשיהם ומשגיחיהם בעלי שם. היכלי תפארה בנויים לתלפיות, ארונות עמוסים בספרים במהדורות חדשות מאירות עיניים. ריהוט בתי המדרש חדיש ונוח. החללים ממוזגים, מצופי שיש כמלוא העין. כולו אומר כבוד, כבוד מלכים, ואין כבוד אלא תורה. אך מה קורה חלילה כאשר בחור מט ליפול בתורה ויר"ש? האם מסייעים ומתמודדים עם קשייו במסירות ובמקצוענות? או שמא 'חלונות-תיבות-נח' נפתחות לְשִׁלָּח ולסלק את היונה שהושחרה במקצתה כעורב? ישיבה, יסודה ומהותה לשמש תיבת הצלה לבחורים, כמוה הסמינר לתלמידות. לטפל בכל אחד ואחת מהמינים הרבים, הטהורים שבאו שבעה שבעה, וגם באלה שבאו רק שְׁנַיִם. לכלום יש מקום ב'תיבת נח'!

מה חשוב לנו יותר, נשמת תלמיד או לְבָנָה? כשתלמיד נושר ל"ע, מה כואב להנהלה: תלמיד שאיננו, נפש יהודי, או על 'מַצְבָּת' ותקציב שִׁפְחָתוֹ? האם ריבוי תלמידינו, יוסף ה' עלינו אלף פעמים, הביאונו לשפע ופסע? הלוא התלמידים הם עיקר המוסד! תקשורת פְּנָה עמם ועם הוריהם, פתיחות לב, הקשבה ואמון - חשובות מכל הבניינים והמשורות, תוכניות ותקנונים. גִּלְכָּה וְנִשְׁוֹבָה לימי נח. אף את חם, בנו הרשע, לא הוציא וסילק מהתיבה, שהרי בחוץ המבול ממית. יש להתאפק ולהציל, ובעיקר - את העיקר, התלמיד, להשאיר בתיבה!

ישיבה אחראית [שרבניה יראי ה' ולא מחפשי מעמד ויוקרה] משתדלים כמידת הצורך להעביר תלמיד בצורה מכובדת למוסד מתאים יותר, מתוך הידברות והבנה, ואף עם אמירה "לאחר עלייה - מקומו שמור אצלנו!". קורה ובית חולים קטן מעביר מטופל לתל-השומר, ומודה שאינם כה מומחים... לא מְסַלְקִים! לא בכך 'מצטיינים'.

תלמיד מוחלש אינו פוגע באיכות המוסד. אדרבה, מוסד המכיל ומסייע אף למוחלשים מוצא חן בעיני ה'. על צוותי מוסדות חינוך לזכור: סילוק תלמיד אינו פעולה חינוכית, אלא הודאה בכישלון המערכת...

יהי"ר שלא נבוש ולא ניכלם ולא ניכשל...

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

I23ymm@gmail.com להארות והזמנות הרצאות